

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28— Cor
Pe jumătate an 14—
Pe 8 luni . . . 7—
Pe o luna . . . 240

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE:
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Lee
deschisă costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Adevărații usurpatori.

De Vasile C. Osvadă.

Cu ani în urmă, când coaliția ungurească usurpă guvernământul țării, marele scamator financiar Wekerle, ca ministru de finanțe a dorit să echilibreze bugetul statului prin noi legi de dare, cari prin argumentațiile, cu cari erau susținute, sunt aproape de domeniul miraculosului. Pe de o parte populației i se „motiva” că darea, în urma noilor legi va fi scăritată, iar pe de altă parte celor îngrijorați de balanța bugetului li se „argumenta” că venitele țării vor crește îmbucurător în urma adoptării principiului progresivist la măsurarea dărilor. Cum și țara și bugetivarii și-au găsit îndestulirea, ministrul Wekerle a trecut cu ușor prin parlament proiectele de dări și țara a fost dăruiată cu noi legi de dare.

Urma numai ca aceste legi să fie puse în aplicare.

Coaliția, însă, a fost înlăturată de la putere și actualul guvern, sprijinit de partidul tîzaist, a trăgănat de pe un an pe altul introducerea noilor legi de dare.

Simțea acest guvern, că ajungând aceste legi în putere de drept — vor jigni interesele geșeftului, tocmai al celei mai puternice falange, pe care neputincioasa aristocrație agrară și tradițională își chinuie încă supremația.

În toamnă însă, în sfârșit, guvernul silit de noi surse de venit ce se impun pentru echilibrarea bugetului de stat, în urma ne-

norocitei și ticăloasei gospodării ce se face în Ungaria — și-a luat inima în dinți și a hotărât, ca noile legi de dare să fie aplicate, în întreg complexul lor cu începere dela 1 Ianuarie 1913.

Legea asupra dării după venitul pământului este deja în aplicare și nime n'a făcut opoziție.

Acum însă era vorba să fie aplicate și legile, ce supun la contribuție și pe *negustori și întreprinzători* în proporția venitelor, ce de fapt le realizează.

Țara, mulțimea populației, o dorește cu atitudinile ei zilnice, nu-și dă seama de puterea ce o reprezintă negoțul și întreprinderile, ce se fac în Ungaria de marii și micii geșeftari, în majoritatea absolută percunați.

Se vede însă, că nici guvernul de data asta, ajuns în umbra baionetelor, întocmai ca un nevoies solgăbirău pe vremea alegerilor, nu și-a mai dat seama de puterea ce o au percunții în statul ungar. Și a hotărât aplicarea noilor legi de dare cu ziua de 1 Ianuarie 1913.

Această omitere a fost fatală pentru sârmanul nostru guvern unguresc și întru cât ar mai avea prestigiul guvernelor ce se respectă, căderea rușinoasă i-ar fi fost inevitabilă.

Toate pregătirile pentru aplicarea noilor legi: ordinațiuni, regulamente, tipărituri etc. — toate au fost făcute și în mare parte distribuite. Din aceste pregătiri însă *cei interesați*, geșeftarii au deslușit clar, că și ei vor fi siliți să contribuie la fel cu plugarii, în proporția venitelor ce de fapt le au — la susținerea statului cu grozavul lui buget.

Și atunci:

În ultimul moment — abia câteva zile mai erau până la terminul de aplicare a noilor legi — s'au ridicat toți ca un singur om — să protesteze și au făcut totul ca să împiedece înfăptuirea unei deciziuni deja aduse de guvernul țării.

Ca tabloul să fie mai izbitor, acțiunea a pornit tocmai din nemijlocita apropiere a guvernului prin partizani de-ai lui și tocmai din Budapesta.

Aici s'a ridicat Vázsonyi Vilmos, care s'a născut Weiselberg, jidan de lege veche și Sándor Pál, născut poate Slesinger, dar și azi jidan de lege ebraică, și în fruntea altor sute și mii de Héderváry Lehel-i și Kovács-i, foști Löbl-i și Sonenfeld-i — au protestat „inirgic” contra noilor atentate ce se intenționează a se comite față de „națiune”, — tocmai acum în actuala situație financiară nenorocită, când banul geșeftarului fructifică 15% și grâul nenorocitului de plugar se vinde cu 19—20 coroane, cu toate că în toamnă, din pricina ploilor, n'a putut să sãmene grâul anului în care intrăm!

După Budapesta a urmat Aradul, Pojorul, Oradea-mare, și de nu erau prea mărunțele, de sigur urma și Alba-Iulia și Ludolușul-mureșan, unde știm cine sunt stăpânii geșeftului...

S'a cutremurat guvernul, și în cele din urmă a ales înțelepciunea: fuga e rușinoasă, dar e sănătoasă, a retras ordinațiunile deja date și a amânat aplicarea noilor legi de dare pentru timpuri mai bune.

Nu s'a mai pomenit ca un guvern al unei țări să fie batjocurit în acest fel și să fie silit să dea dovada, că nu el e stăpânul situa-

Din literaturi străine.

„Sărută mâna...”

Novelă de Maria de Ebner-Eschenbach.

Trad. de Ilie Marin.

(Continuare).

Contesei, care asculta fără de voia ei povestirea aceasta, i-a venit din ce în ce mai greu să se stăpânească și a isbucnit deodată: „Dta susții că n'ai fost de față când s'a întâmplat schimbul acesta memorabil de vorbe? De unde știi atunci să raportezi nu numai despre fiecare vorbă, ci chiar și despre fiecare expresie a feții, despre fiecare gest?”

— „Am cunoscut pe aproape toți aceia, cari au avut vre-un rol în povestirea mea și știu — eu, care sunt nițel pictor și nițel poet; n'ai ce-i face! — știu din fir în păr cum au trebuit să se poarte și să se exprime într'o anumită situație. Crede raportorului dta credincios, crede că bunica a fost cuprinsă, după cele comunicate de director, de o fierbere lăuntrică mare, clocotea de mânie și era plină de dispreț față de oameni. Cât era ea de bună și cât îngrijea ea de supușii ei, despre aceasta nu poți să te îndoiesti dta, după cele spuse până acum. În ce privește morală însă era de cea mai mare, atât față de sine, cât și față de alții. Atunci când dânsa adeseori, că nu poate să câr-

muiască cu succes moravurile ușoare la bărbății și femeile în vârstă, stricăciunei moravurilor la ființele crude încă, trebuia, era hotărâtă, să-i pună zăgaz. — Bunica a trimis din nou pe camerierul ei la părinții lui Mișca. A dat poruncă că are să se sfârșească de aici înainte cu dragostea nepermisă a lui Mișca, lăsat să le spună că e o rușine pentru un băietandru ca el așa ceva, și că un tânăr ca el are să se gândească la alte lucruri.

„Mișca, care a fost acasă, când a venit soția stăpâne-sii, s'a rusinat, roșindu-se până 'n albul ochilor...”

— „Asta tot este prea mult — acum te transpui dta în pielea lui Mișca!”, observă mafițioasă contesa povestitorului ei.

— „Sunt cu trup cu suflet Mișca!” răspunse contele, „cu trup cu suflet, judec întocmai ca el! Simțesc eu spaima și rușinea, de cari a fost cuprins el. Îl văd cum se sbuciumă între spaimă și strâmtoare, cum aruncă câte o privire sfiicioasă spre tatăl său și spre mamăsa, cari nu știu, nici ei, bietii, ce să se facă de capul lor din pricina spaimii, aud chiar râsul lui dureros, dureros de tot, când tatăl rostește cuvintele: „Indură-te de el, Domnule camerier! Are să o rupă cu ea, firește, are să o rupă!”

„Asigurarea aceasta a fost îndestulitoare pentru nobilul nostru Fritz, căci s'a întors la castel și a raportat, fericit de îndeplinirea misiunii sale, făcând obicinuitele re-

verente cu ghenunchii și cu obicinuita expresie a fisionomiei sale păsărești, care oglindea vecinic umilinta și radia de bucurie: „Vă sărută mâna, are să rupă legătura nepermisă!”

— „Ridicol!” zise contesa.

— „Grozav de ridicol!” adeveri contele. „Bunica mea, buna și increzătoare mea bunică, a crezut că s'a terminat cu asta întreaga afacerea, și nici nu s'a mai gândit la ea. A fost foarte mult angajată cu pregătirile pentru serbările cele mari, cari se dădeau în fiecare an, în ziua de zece Septembrie, ziua ei de naștere, în castel, serbări, cari aveau totdeauna o avantgardă și o ariergardă de serbători mai mici. Se aduna întreagă vecinătatea și se țineau lanț, un lanț plin de veselie — „dejeuners”-urile pe tăpșanul verde al livezilor, vânătorile, „pirușadele”, supeurile în mijlocul celor mai frumoase iluminații în pădure, precum și balurile... Trebuie să recunoști că bătrânii noștri se pricepeau de minune să-și omoare timpul, remarcându-se și făcând larmă cât mai mare pe lume. Știe Dumnezeu cât de plicticoasă și de deșartă, tristă, li s'ar fi părut lor viața noastră din ziua de astăzi, în castelele noastre!”

— „Dânsii au fost domni odată”, ripostă cu amarăciune contesa, „noi, noi suntem în ziua de astăzi îngrijitori de săraci, retrași la țară.”

— „Și — îngrijitoare de săraci”, răspunse contele cu un compliment galant, din cap, primit nu tocmai prea grațios din partea aceleia, cărei îi fusese adresat. Contele însă nu și-a luat

ției. Infrumșetările de sigur au urmat cu toptanul. Faptul însă rămâne că guvernul, care reprezintă oligarhia agrară, a fost izbit și făcut neputincios de puterea geșefțarilor și întreprinzătorilor perciunați.

Intreaga pressă ungurească, toate puterile financiare și toți exploatareii economiei țării au cotribuit din răspuțeri la înfrângerea guvernului, pe care ca ieri l'au sprijinit și ca mâne îl preamăresc. Dar de data asta a fost vorba de *punga lor* și aici înceată prietinia, până se salvează situația.

Azi când suntem după 1 Ianuarie nou și când e fapt împlinit că, noile legi n'au fost puse în aplicare — cred că ne împlinim o deosebită îndatorire, ca să fixăm și din prilejul acestei crase dovezi, cine sunt adevărații stăpâni, ori mai corect usurpători ai acestei nenorocite țări.

Tabloul ce ni se prezintă e desolant: În economie — în toate ale ei ramuri — suntem dați pradă geșefțarismului pungăș a ovreimii. În viața politică suntem chinuți și stingheriți, de cei ce sub masca „ideii de staț unitar maghiar” își fac trebșoarele și își susțin privilegiile medievale, în vreme ce își mîntesc reciproc exploatarea materială, ce o îndură delă urmașii poporului ales.

Pressa ungurească, finanțele, folosirea tuturor avantajelor și conjuncturilor politice și economice din această țară — formează proprietatea și monopolul perciunaților.

Durând această situație — țara e în preajma inevitabilului faliment moral și material. Și când noi, cei băștinași ne vom vărșa sângele, ca să ne apărăm glia și să lăsăm moștenire memoria moși-strămoșilor — usurpătorii perciunați de azi, cum au sosit cu „pinkel”-ul, așa se vor strecura pe alte țărâuri, încărcăți cu aurul și efectele puțin cinstitei lor geșefțării.

Români și creștini — înțelege-vom că ce ni se impune? Doar Cel ce s'a născut din vergura Maria ne-a arătat calea, când a scos cu biciul pe cămătari din Biserică!

Noi pe cămătari de azi să-i scoatem din suflet și — *din ataceri*.

Ministrul președinte Lukács în Viena. Prim-ministrul ungar Lukács și ministrul de finanțe Teleszky au plecat azi la Viena și mâne vor lua parte la consiliul miniștrilor afacerilor comune. În conferența de mâne se vor discuta probabil și chestiunile privitoare la tratatele comerciale ale monarhiei și de aceea e necesară și prezența ministrului de finanțe al Ungariei. Cu acest prilej d. Lukács se va prezenta și la M. Sa și-i va face o propunere asupra numirii noului ministru de justiție.

Consiliul de miniștri de mâne. Asupra convocării consiliului de miniștri ai afacerilor comune mai aflăm următoarele amănunte:

Cei doi miniștri de finanțe, austriac și ungar, vor da întâi socoteală ministrului de rășboi despre creditele militare votate în sesiunea trecută a delegațiunilor și apoi se vor informa dacă nu li se cer și alte noi credite militare. Propuneri concrete, de altfel, nu se așteaptă delă consiliul de miniștri de mâne. E cu puțință că în consiliul de mâne conducerea marinei de rășboi, care a făcut în timpul din urmă, în vederea situației politice externe, preparative de natură serioasă, — va veni din nou cu pretențiunea ca vasele de rășboi tip Monarch să fie transformate în Dreadnought-i. Conferența de mâne mai are și un alt scop, și anume, să dea ocazie noului ministru de rășboi ca să-și desfășure programul. O sesiune extraordinară a delegațiunilor se va convoca numai în cazul dacă situația externă se va complica mai mult. Din unele părți se afirmă că în consiliul de mâne miniștrii nu se vor ocupa deloc de situația din Balcani și de tratatele comerciale cu statele balcanice.

Spiru Haret „Revoluționarul”.

În puținele cuvinte ce-mi pot fi îngăduite aici, nu voi vorbi despre Spiru Haret ca organizator al învățământului și ca om politic. De sigur alții își vor spune cuvântul în această privință cu mai multă competență. Dar numele acesta nu va străluci în istoria vieții noastre publice numai prin opera, dacă pot spune așa, profesională a dlui Spiru Haret.

Acest profesor și acest ministru, are și alte titluri la recunoștința neamului care, în împrejurările speciale ale țării noastre, au însemnătatea deosebită.

De multe ori s'a făcut istoria adâncilor transformări suferite de țara noastră în ultima jumătate de veac.

În adevăr, în locul unor quasi-provincii turcesti, „aziatică”, s'a ridicat un stat înzestrat cu toate instituțiile apusene, un stat „european”.

Dar cele mai mari prefaceri politice și legale rămân în totdeauna o aparență înșelătoare, dacă nu sunt însoțite sau urmate de o transformare corespunzătoare a moravurilor, a apucăturilor, a înșuș felului de gândire.

Nu pot analiza aici condițiunile în care transformările și revoluțiunile în moravuri, pot precede sau determina schimbări în instituțiunile politice și normale juridice, sau în care, dimpotrivă, aceste instituțiuni și norme apar ca un punct de plecare în evoluția moravurilor. Puține chestiuni în sociologie provoacă discuțiuni mai aprinse.

În această privință însă viața noastră publică este dominată de un fapt covârșitor: contradicerea flagrantă între instituțiunile și moravurile noastre, care contradicere, la rîndul ei, e provocată mai ales de groaznica izolare a satelor.

Dincolo de barierele orașelor noastre, greu poate resbata întreaga atmosferă a vieții publice de stat „european”. Mai este nevoie să insist asupra acestui adevăr?... Viața celor ce vin de pe „celălalt tărîm” din orașe, spre a pune în mișcare, în umbra satelor, diferite ruaje ale statului „european” se prezintă prea adese ori ca o sumbră tragedie; dacă ei, bine înțeles prin firea lor chiar, nu se simt acolo la largul lor, în senzul în care se ilustrează atâți triști eroi ai politicei coloniale din Africa...

Și din toate elementele, pe cari orașele le aruncă în sate, cel mai numeros și poate cel mai interesant sunt elevii școalelor noastre normale.

Șase ani de zile în mijlocul unui oraș mare, cu toată atmosfera lui „europeană”, Pestalozzi și Herbart; repetitoare și dormitoare spațioase; lumina electrică, calorifere, băi și lavoare — le dernier cri al igienei și estetice.

Și apoi... o existență „africană”. Nu vorbesc de condițiunile materiale. — Acestea se cunosc: până ieri — 80 sau chiar 40 lei pe lună, adesea frig și foame, aproape întotdeauna durerea neputinței de a da copiilor o creștere mai bună. Dar bietul uenic al lui Pestalozzi și Herbart e silit să-și exercite apostolatul, veșnic expus fulgerilor prefectului, subprefectului, primarului, notarului, jandarmului și chiar ale crișmarului și, dacă nu are noroc omul, și întepăturilor otrăvite ale vre-unui prea cuvios părinte, meșter în denunțări calomnioase.

Nu mă mai opresc asupra proprietarului sau asupra arendașului vecin, pentru care, adesea, ori ce intrus de pe „celălalt tărîm” pe moșia lui apare delă sine, ca un „rășvrățitor” și un „socialist”... Pentru toți aceștia, la țară, constituția însăș e o scriere „subversivă”.

Și acestui rob, Spiru Haret a știut să-i vorbească nu ca ministru, „șef al școalelor”, ci ca om, ca cetățean, ca Român, și, intrînd în relații personale și directe cu el, să trezească în inima lui conștiința demnității omenești, să-i însufle mândria înaltei sale misiuni sociale și naționale, chemându-l la munca comună pentru cultura și propășirea ne-

la inimă disgrăția, în care căzuse, ci țesu mai departe firele povestirii, cu poftă curată de povestii, propriei firei sale:

— „Ori cât de mare a fost gloata de servitori în palat, totuși nu era de ajuns în decursul festivităților și trebuia să fie luați totdeauna oameni din sat ca să dea mâna de ajutor. Nu știu cum s'a întâmplat tocmai de data aceasta ca să se aple și iubita lui Mișca între oamenii acești, destul că era și ea între ei și astfel cele două ființe, cari trebuiau să se ocolească, au fost silit să se vadă de multe ori în serviciul adus stăpânei lor, mai de multe ori decât se întâmplase să se întâlnească ei în zilele de mai înainte, când aveau lucrul câmpului comun. El, încredințat cu predarea de ordine, alerga din grădină în bucătărie, ea alerga din bucătărie în grădină — câte odată se întâlneau și în mijlocul drumului lor și adăstau povestind câte un sfert de ceas...”

— „Grozav de interesant!” își bătă joc contesa, „de s'ar putea ști ce și-au spus unul altuia.”

— „A, ce curioasă te-ai făcut deodată! — dar am să-ți tradez numai aceea ce se ține strîns legat de povestea mea. — Într'o bună dimineată se plimba castelana mea cu oaspeții ei prin grădină. Din întâmplare și-a îndreptat pașii societatea spre un coridor plin de frunziș verde și zări la sfârșitul coridorului o păreche tânără, care plăcut surprinsă stete locului, plină de feri-

cire și de vederea neașteptată — fiecare venise din direcție opusă. Tânărul, nu era altul decât Mișca în persoană, prinse repede pe fată în brațe și o sărută, iar ea primi această sărutare fără să protesteze cătuși de puțin. Se deslăntui un ris sgomotos — rideau domni și, mă tem, că au ris și câteva doamne — rideau aceea, căroră le-a hărăzit întâmplarea privilegiu deosebit. Numai bunica mea n'a luat parte la veselie generală. Firește, Mișca și iubita lui au tulit-o la fugă, care încătrău. Flăcăul a crezut în clipita aceea”, se grăbi contele să întimpine glumind observațiile, cari le prevestea din partea contesei, „flăcăul a crezut în clipa aceea că urește pe biata fată. În seara aceleiaș zile însă se convinse despre contrarul, când a aflat că au să trimită pe mica lui iubită, cu copilul ei cu tot, pe altă moșie a stăpânei lor, a contesei, cale de două zile de drum pentru un bărbat, pentru o femeie, care trebuia să târască după sine un copilăș de un an și jumătate, de sigur de două ori atâta. — N'a putut să spună altceva Mișca afară de: „Doamne! Doamne! Doamne-Dumnezeule bun!”, umbla ca un lunatic, nu pricepea ce cer delă dânsul, când a fost vorba să se apuce de lucru — a aruncat deodată grebla la pământ, grebla, pe care i-o pusese în mână un servitor, întovărășindu-i-o cu o izbitură în coaste, care era menită să-l desmetecesească, și a alergat în sat, spre colibioara, în care locuia iubita sa, la mama ei bolnavă, mai bine zis: unde locuise, căci acum era să se gate și cu asta. Mica lui iubită sta gata de plecare, lângă patul bătri-

nei mame, care era paralizată complet — și din pricina aceasta nu era în stare bătrîna nici chiar să-i pună mâna pe cap ca să-i dea binecuvântarea de mamă, ci plângea cu amar. „Nu mai plânge”, zicea fiica, „nu mai plânge, mamă dragă. Cine are să-ți șteargă lacrimile, dacă am plecat?”

„Ea usucă obrajii mamei și mai apoi obrazul propriu, cu șortul, își luă copilul de mână și legătura, în care se afla toată averea ei, în spate și-și văzu de cale pe lângă Mișca, neîndrăznind nici chiar să privească la el. Dânsul însă îi urmă din depărtare și când o părăsi servitorul, care avea să se îngrijească ca să se ducă, de fapt, fata, când o părăsi pe drumul de din dosul satului, se înființă Mișca îndată lângă ea, îi luă sarcina din spate, luă copilul în brațe și păși astfel pe lângă dânsa.

Lucrătorii de câmp, cari se aflau în apropiere, se mirau: — „Ce face nebunul de el? Se duce și el cu ea? Crede, că fiindcă e așa de nebun poate să plece și el?”

Nu mult după aceea veni, în goană, abia găfăind și strigând în gura mare, tatăl lui Mișca: „Vai, maică Precurată! Doamne, Doamne! vezi, bine am dat cu socoteala — fugă după ticăloasa aia și ne aduce pacoste pe cap' tuturora!... Mișca! Fiule — dragul meu! Derbedeule! Drace împelițat!” se tânguia și înjura pe schimbate tatăl.

„Când a auzit Mișca glasul tatălui său și când l'a zărit apropiindu-se tot mai mult, cu bățul ridicat amenințător, a luat-o la fugă, spre ma-

mului, și ridicându-se el însuși, ministrul, ca protector și scut împotriva tuturor urgiilor.

Nu am în vedere aici, așa numita „activitate extrascolară” în sine, cu toată imensa ei însemnătate (despre aceasta sper că vor vorbi alții), ci efectul ce l'a avut ea — mai ales mulțumită metodei întrebuintate — asupra sufletelor și asupra moravurilor.

Un nenorocit „dascal”, „belfer” de țară, fiu de țăran, „mojie” și el, cu toți cei șase ani trăiți la târg sub egida lui Pestalozzi și Herbart, nu înseamnă nimic în fața Olimpului administrativ dela sate. Dar factorul cel mai de seamă al unei organizații vii, care își afirmă prin sine însăși și puterea ei, simbolizată în această formidabilă cifră de 80.000.000 adunate ca prin minune, — al unei organizații care se întretese cu toate manifestările vieții economice și culturale ale satelor, care crește dintr-o zi într'alta cu repejune amețitoare, care apare ca o închegare spontană a lumii sătești însăși: aceasta se afirmă ca o forță în fața tuturor. Și chiar în ochii săi proprii el se ridică deasupra stăpânilor de ieri ai stăului...

Astfel se pune începutul unei adevărate revoluțiuni, și cu consecințe incalculabile, în însuși felul de a simți și a gândi al unui element însemnat dela țară, începutul unei revoluțiuni europene în moravuri.

Cred că „activitatea extrascolară” a fost atât de mult atacată mai cu seamă în vederea acestui efect revoluționar al ei în viața sufletescă a satelor.

Din acest punct de vedere domnul Spiru Haret nu se va putea apăra de numele de revoluționar. Dar istoria, poate tocmai pentru această încercare îndrăznească, în împrejurările actuale îi va decerne cea mai frumoasă cunună.

Din volumul „Omagiul lui Haret”.

C. Stere.

Inmormântarea lui Spiru Haret.

Serviciul religios. — Asistența. — Ceremonia. — Cuvântările.

București, 20 Decembrie.

Ieri, Miercuri, la orele 2 d. a., s'a făcut inmormântarea fostului ministru liberal, Spiru Haret. În strada Verde, unde se aflau depuse rămășițele pământești ale lui Spiru Haret, a fost de dimineață, un adevărat pelerinaj. În cursul zilei s'au depus numeroase coroane și jerbe de flori.

Deși inmormântarea era anunțată pentru orele 2 după amiază, totuși, cu o oră mai de vreme un public numeros se adunase în strada Verde, la locuința defunctului. În curte erau adunați profesorii și institutorii școalelor din capitală și

delegații școalelor din provincie. Elevii școalelor secundare și primare din capitală au ocupat trotuarul din fața locuinței fostului ministru liberal. Pe la ora 1 și jumătate, încep să sosească amicii și cunoscuții defunctului ministru liberal.

Principele Ferdinand a venit însoțit de d. major Manu și a stat până s'a terminat serviciul religios.

Au mai asistat câte o delegație a școalelor secundare, primare, de meserii, normale, din toată țara. Băncile populare și cooperativele sătești au trimis câte o delegație. Pe străzi afluența era enormă. Ambele trotuare ale căii Victoria, din dreptul stradei Verde și până la palatul Justiției erau ocupate de public. La câteva școli și cooperativele sătești de pe calea Victoriei s'au arborat drapele naționale îndoliate.

La orele 2 precis s'a început oficierea serviciului divin de către mitropolitul Pimen al Moldovei, asistat de episcopii Dionisie al Buzăului, Nifon al Dunării de jos și arhieriei Theofil Ploșteanu și Bartolomeu Băcăoanul. Răspunsurile au fost date de corul de sub conducerea dlui M. Tănăsescu. După terminarea serviciului religios, corpul fostului ministru liberal a fost scos în curte, unde urmau să se țină discursurile. Onorurile militare au fost date de către elevii școalelor militare de artilerie și geniu și școala de poduri și șosele, cari fuseseră așezate pe trotuarul din fața locuinței defunctului ministru liberal.

Discursul dlui Ionel Brătianu.

Jalea noastră adâncă crește cu simțul de recunoștință ce avem pentru opera lui Haret și cu pierderea nădejdei ce eram îndrituiți să avem în viitorul muncii sale. Astăzi când abnegația desăvârșită și senină a omului, când fireasca și neprefăcuta lui modestie nu se mai interpun între noi și opera lui, ea apare tuturor în mărimea ei reală. Izvorită din concepțiunea clară a temelilor sănătoase ale dezvoltării naționale, încălzită de o inimă mare, străină ori cărei simțiri egoiste, întocmită cu o putere de muncă care istovea timpul fără a-i slăbi energiile, opera lui Haret constituie însuși așezământul educațiunii naționale. Din înălțimea tot crescândă a situației sale, Haret îmbrățișa orizontul tot mai larg cu privirea lui limpede, luminată de caldu-i patriotism, neturburată de nici o preocupare personală.

Fruntaș al universității, organizator al instrucțiunii publice, îndrumător al propășirii culturale și economice a neamului, sfera de acțiune fecundă a lui Haret sporea neîncetat cu experiența și autoritatea lui.

Munca lui Haret a înmulțit capitalul național, de aceea memoria lui va fi păstrată cu dragoste de un neam întreg.

În sânul partidului național liberal numele lui e înscris cu fală printre cei mai demni conducători ai săi, printre cei cari mai sinceri, mai înțelepți și mai rodnic au lucrat pentru chezușuirea principiilor noastre, pentru înfăptuirea aspirațiilor noastre.

Emoțiune care mă stăpânește înaintea profesorului meu ascultat din tinerețe, tovarășului nedespărțit din lupta politică, prietenului iubit al vieții întregi îmi zădărnicește dorința de a însuși puteri altora în durerea ce ne doboară pe toți.

În copătimirea acestei suferințe, în conștiința operei neperitoare ce îi supraviețuiește să-și afle scumpa tovarășe a vieții și a gândurilor sale, singura alinare la nesfârșita sa durere.

Au mai ținut cuvântări dnl Dr. Istrati, I. G. Duca, G. Adamescu și Sabba Ștefănescu.

După terminarea discursurilor, corpul lui Haret a fost depus în carul mortuar și apoi s'a format cortegiul în modul următor:

În frunte un cordon de sergenți de stradă; imediat apoi, elevii liceelor Mihai Viteazu, Matei Basarab, Lazăr, Sava, gimnaziile Cantemir și Șincai cu steagurile lor; elevii școalelor de meserii și normale; școalele Cultura și evanghelică; seminarele Nifon și Central; școalele secundare și profesionale de fete și delegațiunile elevilor școalelor secundare din țară. Urmău apoi delegațiunile băncilor populare din toată țara, cari purtau și coroanele date de ele; patru care cu coroane. Pernele cu decorațiuni erau purtate de d. Valahori și Săteanu. După aceea veneau trăsurile cu înalții prelați, corul seminarului Nifon și apoi carul mortuar, tras de 6 cai și acoperit cu coroane. Cordoanele erau ținute de dnl I. C. Brătianu, V. G. Morțun, Dr. C. Istrati și M. Ferechide.

Carul mortuar era urmat de un număr extraordinar de mare de persoane.

Cortegiul, astfel format, a pornit dela locuința defunctului și a parcurs stradele: Victoriei, Carol, Șerban Vodă, până la cimitirul Bellu, unde s'a făcut inmormântarea.

Ad.

APEL

Pentru întregirea studiilor mele referitoare la tot ceea ce grăește despre mișcarea feministă din Ardeal și Ungaria rog prea respectuos pe toate onoratele Reuniuni ale femeilor rom. înființate până acum, să-mi trimită un exemplar al statutelor și răspunsul la următoarele:

1. Data înființării acestei Reuniuni și numele președintei ei.
2. Capitalul de care dispune.
3. A se anumea acțiunile caritative, felul și suma ce s'a jertlit pentru acestea.

rea veselie a băietelului, care chinia de bucurie: „Hop! hop!” În curind însă își aduse aminte, că a lăsat în urmă pe tovarășa sa de drum, care nu putea să-i urmeze atât de repede, se întoarse și fugi înapoi la dânsa. Pe ea o aiunsesese deja tatăl lui și o trântise la pământ. Părintele mâniat era ca un nebun, izbea unde-i venea, cu pumnii și cu bățul, și-și descărca întreg năcazul. Întreagă furia ce o avea față de fiu-său, asupra capului bieteii fiinte, care nu se putea apăra.

„Mișca se aruncă în bratele tată-său și se născu o încăierare grozavă între cei doi, care se sfârși cu completa înfrângere a celui mai slab, a tânărului. Acesta, bătut-măr, sângerind dintr-o rană de pe frunte, se dete învins și încetă ori ce rezistentă.

Tatăl său îl prinse de gulerul dela cămașă și-l târi astfel după sine: bieteii femeii însăși, care își adunase într'aceea toate puterile și se ridicase în picioare, îi strigă: „Cară-te!”

„Ea ascultă de porunca aceasta fără să zică o vorbă și chiar și muncitorii de pe câmp, un neam cu simțurile tâmpite și lipsit de interes față de ceva, simțiră milă față de dânsa și priviră lung timp pe urma ei, văzând-o cum se târește clătînându-se, cu copilul ei, atât de lipsită de ajutor și atât de grozav de părăsită de toți.

„În apropierea castelului întâlniră Mișca și cu tatăl său pe grădinarul, pe care l-a agrăit pâlmașul îndată cu „Măria Ta” și l-a rugat fierbinte să aibă milă și să aștepte numai un ceas până ce o să vină fiu-său înapoi. Într'un ceas

are să fie Mișca de sigur iarăș la muncă; acum însă are să se ducă repede până acasă, să se spele și să-și spele și cămașa. Grădinarul întrebă: „Dar ce-i lipsește? e plin de sânge.” — „N'are nimic”, fu răspunsul tatălui, „a căzut numai de pe scară”.

„Mișca s'a ținut de vorba dată de tatăl-său și a fost după o oră, tocmai la timpul fixat, iarăș la lucru. Seara însă s'a dus în crâsmă și s'a îmbătat odată sdravăn, întâia dată când a vrut el să se îmbete. Din ziua aceea a fost ca schimbat. Cu tatăl său, care bucuos s'ar fi împăcat cu dânsul, căci Mișca aiunsesese, de când a fost aplicat la munca grădinii castelului, un capital, care aducea procente din greu, n'a vorbit Mișca nici o vorbă, iar din banul, pe care-l câștiga, nu aducea nici un crețar acasă. Îl cheltuia parte pentru rachi, parte pentru aiutoare, cari le da Mișca mamei iubitei sale — și această a doua folosire a banilor agonisiți de flăcău părea în ochii pâlmașului cel mai mare sacrilegiu de care putea fi capabil fiul-său. Ideea că el, care era lipit pământului și care avea părinți tot atât de săraci, este în stare să cinstească ceva unei străine, îl apăsa greu pe conștiință pe bătrân, se prefăcu într'un vierme, care-l rodea la inimă. Cu cât gesticula și striga mai săbătece tatăl, cu atât se arăta mai împietrit la inimă fiul. La urmă nici nu mai venea acasă, sau — și dacă venea — numai câteodată, în secret, când îl știa pe bătrân dus pe afară, și când o vedea pe mamă-sa, de care-i era legată inima. Mama asta

a lui...”, contele făcu o pauză — „d-ta prietena mea, o cunoști tot atât de bine, cum o cunosc eu”.

— „Să o cunosc eu?!... Trăiește încă?” întrebă contesa, neîncrăzătoare.

— „Trăiește; nu-i vorbă nu în originalul de atunci, dar în multe copii. Mica, slăbuța, vecinic tremurătoarea femeie, cu fața ei blândă, îmbătrânită înainte de vreme, cu mișcările unui câne bătut sdravăn; femeia care a scăzut în sine, plină de devoțiune și care încearcă să suradă de câte ori o doamnă atât de înaltă, cum ești d-ta, sau un domn atât de bun, cum sunt eu, o întrebă câte odată, în treacă: „Ei, cum îți merge?” și-ți răspunde cu o prietinie slugarnică: „Dumnezeu să-ți răsplătească — așa și-așa”. — Destul de bine pentru săracii de noi, așa crede femeia asta, pentru o vită de tras în îng, cu făptură de om. Ce ai putea să aștepți și dacă ai și aștenta, cine ț-ar da mai mult? — Tu n'ai da, înaltă Doamnă, și nici tu, bunul meu Domn...”

— „Mai departe, mai departe!” zise contesa. „Mai ai multe până la sfârșit?”

— „Îndată sfârșesc. — Tatăl lui Mișca a venit odată într'un ceas neobcinuit în coliba sa și și-a găsit acolo fiul. „La mă-sa vine și la mine nu”, strigă el, îi ocăra pe amândoi, zicându-le că sunt trădători și conjurați împotriva lui și a început să maltrateze pe Mișca, iar acesta a lăsat să facă tata ce voia cu el. Când s'a pregă-

Iar pentru cele referitoare la țărâncă, portul și ocupațiunea ei — rog prea călduros pe toți sf. preoți și domni învățători — să-mi trimită alăturat la răspunsul întrebărilor mele de mai jos și o fotografie a portului din localitate de nevastă, fată sau bărbat.

1. Cu ce se ocupă țărâncă în lunile de iarnă și cu ce în lunile de vară Aprilie—Octombrie?

2. Ce obișnuiește să coase sau să țese?

3. În ce fel de material țese mai mult — lână sau bumbac?

4. Coase pui pe fir sau în tăietură?

5. Care este culoarea ce predomină în cusătură — alb, negru sau în mai multe culori vii?

6. Lucrează numai pentru folosința lor proprie sau și pentru a le vinde.

7. În ce chip își desfășoară marfa — o vinde în târg sau unei prăvălii?

Răspunsurile rog să se trimită la adresa:

Tiberia Barciuanu

Mollardgasse 29 II/6.

Wien VI.

România și Serbia

— Apelul unui Român din Serbia. —

Un român cult din Serbia, care a învățat românește în Germania, a adresat un mișcător apel către guvernul românesc, apel care va rămâne un document al timpurilor de redesteptare prin care trecem.

„Cum stă chestia cu Românii în afară de regat? se întreabă autorul apelului. Soarta a vrut ca și poporul românesc să suspine sub jugul străinilor. Românii din Ardeal se bucură de cultura națională deși sub supraveghere polițienească. Românii din Serbia ca și cei din Basarabia ar fi fericiți dacă s'ar putea desvolta și sub un astfel de regim. Românii din regat sunt așa de puțin inițiați în această privință încât mulți cetitori s'ar putea întreba: Mai sunt Români și în Serbia? Desigur, voi vă îngrijiți de soarta fraților din Macedonia și nu știți (cel puțin majoritatea) că dincolo, dealungul Dunării locuiesc tot frați de-ai voștri cari vorbesc așa de bine românește că de multe ori nu sunt crezuți că sunt din Serbia. Nici unul din ai voștri nu s'a interesat mai de aproape de soarta și viața noastră. Sârbii au mai multă grijă de conaționalii lor. În Turnul Severin sunt numai câțiva meseriași sârbi și aceștia au școala lor sârbească întreținută de statul sârbesc.

Dar noi în Serbia? Noi nu suntem câteva familii, ci mii și sute de mii de suflete și totuși n'avem nici o școală, nici o biserică românească. Noi n'avem, sau mai bine zis nu ni-i îngăduim cultura națională, ni se impune cea sârbească,

tit bătrânul să pedepsească și pe nevastă-sa, i-a sărit flacăla înainte. Ciudat de tot, de ce a făcut-o tocmai atunci? Dacă l-ai fi întrebat de câte ori a văzut cum o bate tatăl său pe mamă-sa, ar fi trebuit să-ți mărturisească: „De atâtea ori!” De câți ani îmi aduc aminte, multiplicat cu trei sute șasezeci și cinci. — Și în tot restimpul acesta a tăcut molcom, iar astăzi încep să colcăie, la priveliștea cu care s'a obișnuit de mult să colcăie, o mânia care nu se putea potoli. Pentru a doua oară sări el într'ajutor sexului slab, împotriva tatălui și de data asta rămase el învingător. Se pare că a simțit mai mult groază, decât bucurie, pentru triumful său. Intr'un sughiț nepotolit strigă el tatălui, care se făcuse mic de astădată, strigă mamei, care plângea: „Rămâneți cu bine, pe mine n'aveți să mă mai vedeți!” și a ieșit pe ușe ca o furtună. Patrusprezece zile întregi au așteptat părinții zadarnic să se întoarcă — a dispărut și dispărut a și rămas. Vestea fugii sale a ajuns până la castel; bunicei mele i s'a făcut arătare că Mișca ar fi bătut pe tatăl său de l-ar fi lăsat de jumătate mort și că ar fi luat-o după aceea la sănătoasă. Acum venea deci, după călcarea poruncei a șasea, călcarea poruncei a patra, pe care o condamna bunica mea cu cea mai mare asprimie; față de fii răi și nerecunoscători nu cunoștea îndurare... A dat poruncă să-l caute în toate părțile pe Mișca, a dat poruncă să pună

românească e numai tradiția și aceasta slăbește din ce în ce n'ai tare”.

Mai departe autorul articolului arată măsurile chinuitoare la care sunt supuși Românii din Serbia, descriind în culori nespuse de dureroase situația lor împotriva cărora statul sârbesc ia cele mai draconice măsuri pentru ai desnaționaliza.

„Dacă nu se vor lua măsuri, Românii din Serbia vor dispărea în o sută de ani, spune autorul apelului. E mare răspunderea morală a țării mume, care privește cu nepăsare la fiii ei ce se prăvădesc în întuneric din lipsa de mijloace culturale. A lăsa să piară atâtea sufe de mii de Români, fără a le da o mână de ajutor e nemai auzit. Și ar mai merge dacă ar fi risipiți în toată Serbia, dar să nu auzi glasul îndurerat a optzeci și trei localități cu o populație neaoșă românească, în masă compactă, chiar la granița României, e sfâșietor. Nu cerem bani, nu vrem pământ, dar prețindem dreptul nostru la hrana sufletească națională. Noi, cei ce știm ce înseamnă cultura națională simțim și mai dureros lipsa ei. Ce-i de făcut? Acum e momentul cel mai prielnic pentru a rezolva această chestie: nu ne folosim de el, totul e pierdut. Pe stindardele aliaților balcanici e scris: „Fiecarui cultura lui”. Nu mai puțin trebuie să tindă și Românii la aceasta, cerând pentru Românii din Serbia și Bulgaria, cel puțin libertatea culturii naționale. Ajunge atâtea înstrăinare și atâtea nepăsare. Poate avea Românul din țară așa inimă de piatră să nu ia seama și să n'asculte durerea fraților?”

O palmă „Frățietatea” și lașitatea.

— Corespondență ocazională. —

Vișeu de Sus, 31 Decembrie.

Zilele trecute, în cadrul unei discuții cu un domn „dulceag” la vorbă, român de origine — azi cel mai bun patriot — mă asigură cu toată „mierea” gurei, că în Maramurăș până acum nu a fost nici o disonanță între naționalități — fixându-mă serutător — trăim cu toții ca frați.

Am suris cu neîncredere. A observat și împreună cu doamna lui repede au constatat, că frățietatea asta nu a venit de silă, ci ea un eflux al bune înțelegeri și a respectării reciproce, — căci doar cu sila nu poți face... Sila — completez eu fraza, care nu-mi părea isprăvită — se lovește de îndârjire și apoi... Da, da așa este, îmi tăie vorba repede.

Am băgat de seamă, că pe câțiva me consideră unii din Românii după origine de: „Friedestöhren”. Nu e oare mișcarea conștiinței lor, care acum se tre-

mâna pe el și să-l aducă acasă ca să fie pedepsit exemplar.

(Va urma.)

Epigramă.

I.

Dragei mele...

Nu știam, de ce sunt negrii
Ochii mândrei mele.
Acum știu: că nici odată
Nu vrea să-și spele!

II.

Unui scriitor...

Cu toate că-i așa de rar,
Din scrisul tău scânteii răsar;
Căci din hârtia-ți cu idei
De-o pui pe foc, răsar scânteii!

Ghimpe.

zește și ti deare? Dumnezeu să știe, căci eu mare anevoință se mișcă conștiința la cei mai mulți de aici. Sunt un fel de suflete letargice, molesite, mai dihai compromise ca cosmopolite.

Apropo de frățietate, îmi vine în minte un articol-serisoare dintr'un „Calic” vechiu, scris pe vremuri pe tema de frățietate și egalitate. Cică „Bolond Istok” ar fi pornit ideea și a scris „Calicului” din Sibiu între altele: „Ce la noi și la voi dăm, numai ceva mai lăsam...”

Așa înțeleg cu siguranță o seamă de domni de aici din Maramurăș frățietatea cu Ungurii. Să lăsam tot după ei, cum vreau ei, să fim conciliați în toate — ș'apoi înțelegerea și frățietatea e gata.

Oare când măi Moroșane fi-va cum dorim și noi?...

Și acum pot să-i dovedesc domnului bun patriot, de origine român, că afirmațiile dlui de bună înțelegere ajung numai până la punctul, unde se izbește de rezistență cât de minimală, — de afirmarea drepturilor legale și naturale.

Intâmplător mi-au ajuns ieri în mână câțiva numerii din fițuica „Maramaros” din Sighetul Marmației. Răsfoiesc, caut, ce poate fi de interes pentru noi în această fițuică evreo-ungurească, încât ti se dea importanța de ni se aduce direct. În primul moment mi s'a strâns inima ghem pentru niște știri — la cari voi reveni.

Iau alt număr. Din 5 Decembrie st. n. 1912. Sub titlul: „Elesattant pofon” se spune cu mult cinism și obraznicie tendențioasă, că unui tânăr jurist român i s'a ars o palmă de cărăun tânăr ungar (?) pentru că a cutezat să vorbească românește în zidurile academei de drept de acolo. Lucru care până acum nu s'a întâmplat căci tinerii cu „buze valahe” și-au știut datoria față de alma mater. Și ori cât de obraznic comentează faptul, ori cât de tendențios îl descrie, nu reese nici printre șire măcar, că acestui atentat scârbos i-ar fi premers o discuție mai aprinsă și în focul tineretii și al discuției și-a uitat de sine „patriotul”. Nu. Ci simplul motiv, că tânărul român a avut „tupoul” a vorbi românește la — academie. Nu-l cunosc pe acel brav tânăr român, nu-i știu nici măcar numele, dar pe fața roșită de palma dușmanului în amăgire îl sărut și-i zic: să trăiești băiete. Palma dușmanului e o cinste. Insamnă-o la răboj și „când nu vom mai putea răbda”... ne vom răfui.

Nu știu ce anumit motiv a îndemnat pe Românii din Sighetul Marmației să tacă pitie și să nu înregistreze faptul acesta vrednic numai de niște descroerați șovinisti evreo-maghiari? — Sau cred poate că e rușinos pentru Români, pentru fala tradițională nemeșască? — Se înșală dl. Ocare dușmanului e fala noastră, e meritul nostru. Dovedește că s'a isbit de caractere firme, cari își revindică drepturile prescriere de lege și neam. Palma aceea n'a fost adresată unei persoane ci unui neam întreg. S'au întreprins pașii de lipsă în această privință?

Dar tânărul acela — acel corb alb aproape, pe aceste tărâmurii — ar trebui purtat pe umeri și slăvit ca inițiatorul unei ere noi, a renașterii.

Ar fi vremea ca urmașii lui Drag Mester și Babită Vodă să se îndrepte din șale și să-și ridice cu mândrie capul înaintea liftelor cari li sug sângele și vreau să-l sugrum.

Nu e numai durerea ce mă îndeamnă să scriu aceste, ci și revolta sufletească a omului care simte pas de pas, că pământul acesta îngrășat pe vremuri de sânge românesc și udat de lacrimi românești, azi îl găzduiește cel mai spureat amalgam de lifte. Și noi tăcem. Noi să tăcem pitie. Să nu atingem sensibilitatea omnipotenților. — Dar las' să o atingem, să știe că suntem aici, că avem dreptul să fim aici.

Nu înțelegem de ce atâtea considerații și atâtea diplomație sarbădă față de Românii slabi de înțger de pe aici?

De ce nu i-am arăta obștei noastre cinstite pe acești slăbănogi, să-i cunoască, să-i știe — să fim în curat cu noi odată.

Cum nu i s'a strâns ghem inima omului, când ce-țeste în fițuica „Maramaros” că protopopol Doros din Slatina (lângă Sighet) și-a răscumpărat feliicitările de Anul nou cu 10 coroane pentru „Magyar kultur palota” din Sighetul Marmației. Și-a dat seamă acest preot român, că a contribuit la distrugerea neamului său? Tine de vrednică fapta asta de un preot, care servește la altarul zidit cu multă pietate de regretatul episcop Pavel?

Tot în acel număr al fițuicei prea des pomenite ce-țeste intrarea în casina maghiară din Sighet a unui român, dola care cu dreptul ne așteptam la alte fapte.

vrednice de un fiu de preot român. Nu-mi vine a crede să fie adevărată intrarea d-sale în casina maghiară chiar acum, în localitatea și în vremea când s'a făcut o crimă față de ce avem mai scump, față de limba noastră strămoșească. Îmi pare a fi o glumă proastă a vre-unui redactor ca răspuns la „Elesattant pofon”.

Mă voi informa mai de aproape și îmi voi face datoria.

Cine ar putea înțelege pe protopopul din Rosavlea? A fost cunoscut despărțământul „Astrei” la Rosavlea și dl protopop înadins a convocat tot pe acea zi preoțimea la ședință în Ieud. Unde rămâne că nici membru nu s'a făcut, nici nu este un singur membru din Rosavlea. Cum să-l califici pe un astfel de om? — Aud că și-a dat demisia din protopopiat. Drum bun părinte!

Sunt multe, multe mărăcini la noi. Ar trebui o serie de corespondențe. Poate că vor urma rând pe rând după cum vor pretinde împrejurările. Căci cine își poate închipui o anomalie mai mare, ca obiceiul prost de aici să consideri de limbă „de salon” o limbă străină — limba maghiară, în cele mai multe cazuri. Dacă „păcatul” te-ar fi pus să nu știi ungurește — aici nu treci de om cult.

Ce miopie doamnă! Limba noastră sonoră, dulce și mlădioasă să fie preterată pentru una barbară și rustică. Unde sunt convingerile și sentimentele față de neamul tău?

Își poate cineva explica și închipui că bunăoară — între altele — un român, absolvent al unui liceu român, — azi cu poziție socială însemnată, să nu aibă un ziar cotidian românesc?

Ce să zici de obiceiul hiperprost și sub ori ce critică. Cunoșc cazuri concrete și mult vom avea de lucru că Români între Români să corespundă ungurește. până să-i facem să înțeleagă această rușine națională.

Margareta Dr. Mester.

Situația internațională.

— Incordarea relațiilor româno-bulgare. —

Arad, 3 Ianuarie.

În actuala complicație din Balcani care e încă departe de rezolvirea ei, România are de îndeplinit un mare rol și de rezolvit în mod satisfăcător pentru prestigiul țării românești, atât chestiuni ce ating direct regatul cât și chestiuni referitoare la interesele Românilor aflători în țările balcanice. Frații din România vor avea însă de luptat cu mari greutăți, multe piedeci le vor sta în cale, mulți prieteni vor dispărea pe al doilea plan, li se vor crea situații grele și toate acestea numai din dorința de a se plăti în acest mod civilizat vechi și sincere prietenii. Dar un popor care nu-și cerșește ceace de drept și se datorește, un popor viteaz care nu așteaptă decât momentul să aducă o nouă strălucire pe coroana regatului său, știe, dacă împrejurări neprielnice îl vor sili să-și ia singur ceace și s'a răpît prin tratate, știe ce trebuie să facă când înmănușatele mâni ale diplomației vor să-l sufoce.

Momentele grele prin cari trece Europa puteau să fie transformate în momente tragice dacă la porțile Orientului nu se afla România, care a făcut până în prezent nobile eforturi pentru menținerea păcii. Sacrificiile ce le face un popor, au și ele o limită. Mai mult decât a făcut România până acum nu i se poate cere. Bulgaria nu poate pretinde României să se resemneze și „dacă vom fi siliți” — scrie confratele „Seara” din București — să înăsprim relațiile cu vecinul dela sud și mergând mai departe printr'o nouă campanie glorioasă să facem să tresalte sufletele eroilor căzuți la 77 pe pământul Bulgariei devenit liber în urma jertfelor noastre de sânge, nu nouă ni se va putea vre-odată aduce vina de tulburători ai păcii. Bărbații de stat ai Bulgariei trebuie să-și dea seama

că nu putem fi ținuți în expectativă prin tergiversări diplomatice”.

Odată pacea încheiată cu Turcia, aliaților le-ar veni mai ușor, poate, să supoarte un război cu România, dar în România toată lumea știe că dacă Bulgaria în urma războiului de 30 zile e pe trei sferturi epuizată, un nou război ar epuiza-o complet, ar face-o incapabilă de a mai avea timp să se bucure de primele succese. Aliații nu vor încheia pacea cu Turcia, mai înainte de a fi tranșat Bulgaria diferendul ce-l are cu România.

Relații din cercurile oficiale românești spun, că Daneff în convorbirile ce le-a avut cu d. Mișu, ambasadorul român al României, la Londra a recunoscut că desideratele României nu sunt exagerate, dându-și silința pentru a evita o bruscare neplăcută a evenimentelor și a păstra relații de prietenie, între România și Bulgaria, cari vor putea într'un viitor apropiat să dea frumoase rezultate.

Tratatul româno-bulgare.

București. — *Pretențiile teritoriale formulate de România sunt următoarele:*

Bulgaria să acorde României o rectificare de graniță din partea Dobrogei în caz când Turcia nu cedează Adrianopolul și Bulgarii nu ajung la marea Egee. Dacă Bulgarii vor stăpâni Adrianopolul și vre-un port la marea Egee, bun înțeles că și pretențiile României vor fi sporite.

T. Tache Ionescu la d. Poincaré.

Paris. — D. Tache Ionescu a avut o întrevedere cu d. Poincaré. Despre rezultatul acestei întrevederi nu se știe nimic.

În jurul pretențiilor României.

Viena. — Ziarul „Neue Freie Presse” crede că guvernul bulgar ar fi fost deja informat despre cererile României și că ar fi vorba de un teren de 3000 de km. pătrați și de protecțiunea drepturilor naționale ale Aromânilor.

Presa străină și creditele militare române.

Viena. — Ziarul „Mitagszeitung” relevă că votul unanim al creditorilor militare din Camera română este o manifestațiune solemnă că în chestiunea intereselor vitale ale țării toate partidele sunt de același simțământ.

Viena. — „Die Zeit” publică azi la loc de frunte o scrisoare din București în care se vorbește despre proiectele creditorilor militare române și despre posibilitatea unui război, despre care un articol al „Epocei”, spunea că va avea loc în primăvară, și constată că starea spiritelor în România e foarte pesimistă.

Svonuri de mobilizare în România.

Viena. — Câteva ziare vieneze publică din nou mobilizările României. Telegrammele vin din Londra și spun că acolo mobilizarea corpului III de armată din România e considerată ca sigură.

Compensațiile României.

Odessa. — „Birjevia Viedomosti” scrie următoarele cu privire la compensațiile ce le va căpăta România pentru păstrarea neutralității în actualul război din Balcani.

„Misiunea dlui Dr. Daneff, care n'a stat decât o singură zi în București, a fost de o însemnată importanță pentru relațiile dintre aceste două țări. Misiunea nu s'a mărginit numai la niște obicinuite asigurări de prietenie. Diplomatul Bulgariei și oamenii politici ai României au avut posibilitatea de a discuta amănunțit ce anume compensațiuni poate Bulgaria să dea României pentru neutralitatea ei în războiul din Balcani. În particular, în București s'a discutat și asupra Silistrei, asupra căreia România are pretențiuni. D. Daneff a dat să se înțeleagă în București, că guvernul bulgar renunță la orice pretenții asupra Dobrogei, care totdeauna a constituit un măr de discordie între cele două state, este gata să ofere României toate redevitele și forturile Silistrei, exclusiv orașul Silistra. Cedarea acestor forturi, în număr de 17, trebuie să servească României ca o dovadă că Bulgaria,

în viitor, va păstra relațiile cele mai pașnice față de vecina sa.

Cercurile politice diriguitoare din România, n'au dat un răspuns categoric propunerii lui Daneff, dar tonul care a domnit în cursul tratativelor, face pe cei din Sofia să creadă că un acord cu România pe această bază va fi dus la bun sfârșit”.

România în alianța balcanică.

Belgrad. — Ziarul „Politica” publică un prim-articol intitulat „România și alianța balcanică”. Autorul articolului spune că interesele de viață ale României cer ca aceasta să intre în alianța statelor balcanice. În această privință, spune autorul articolului citat, sunt de acord și cercurile politice din Bulgaria și Serbia și chiar și din România. Nu se crede, însă, până acum ca România să-și părăsească vechea ei politică și ca regele Carol să dea aprobare unei politici îndreptate contra acelor cu cari se înruștește.

Politica externă a României dacă ar vrea să aibă un caracter național ar trebui să fie dirijată contra Austro-Ungariei unde trăiesc câteva milioane de Români. Ca România să poată inaugura o astfel de politică nu-i rămâne alt mijloc decât să apeleze la o nouă forță, alianța balcanică, intrând în această alianță.

Pentru aceasta România nu vede o piedecă nici în Serbia, nici în Grecia asupra cărora nu are nici o bănuială și la cari n'are nici un fel de pretențiuni, căci România nu cere teritoriile locuite de aromâni. Rămâne încă Bulgaria care ar putea ridica pretențiuni asupra Dobrogei din care cauză există o veche neînțelegere între Bulgaria și România.

Prin încheierea unei uniuni vamale între România și alianța balcanică și prin o alianță politică s'ar pune capăt tuturor neînțelegerilor.

Regele Carol, spune autorul articolului din ziarul „Politica”, ar putea fi ușor câștigat a acestei idei și regele Ferdinand al Bulgariei s'a opus la început ideii alianței balcanice.

Contrapropunerile aliaților balcanici.

Londra. — Un comunicat oficial cu privire la conferința de ieri, ținută sub președinția lui Venizelos, spune că delegații turci au prezentat contrapropuneri cari au fost discutate. S'a ajuns la o înțelegere asupra câtorva puncte, cu privire la alte puncte, discuția s'a amânat pentru o ședință viitoare. Agenția Reuter află că aliații vor delibera deocamdată asupra acestor din urmă puncte.

România va ocupa cadrulaterul.

Londra. — Ziarul „Daily Telegraph” primește o informație după care e absolut sigur că în cazul când tratativele româno-bulgare nu vor obține o soluție favorabilă până la sfârșitul acestei săptămâni, trupele românești vor intra în sudul Dobrogei și vor ocupa cadrulaterul.

Tratatul de pace dela Londra.

Londra. — Turcia va supune marilor puteri diferitele chestiuni, între cari pe aceea a Novibazarului, Macedoniei și insulei Creta.

Londra. — Daneff a declarat unui corespondent al Agenției Reuter că pacea nu se va putea realiza dacă Turcia nu va voi să cedeze Adrianopolul.

Declarațiile dlui Tache Ionescu.

Londra. — D. Tache Ionescu a declarat unui ziarist, că nu are o misiune specială, dar aflându-se în Londra evident că va avea întrevederi cu bărbații politici de aci. În peninsula balcanică trăiesc peste 700.000 de Români așa că simțul național — a spus d. T. Ionescu — nu îngăduie României să rămână pasivă față de noua stare în Balcani, afară de aceea România mai are aci și interese politice și economice. D. T. Ionescu declară de neadevărată știrea despre o înțelegere prealabilă între Bulgaria și România în cazul reușitei favorabile a războiului pe seama aliaților balcanici, dar și-a exprimat părerea că în tot cazul când se va fi căzut de acord asupra tinerei unui congres, România va trebui să stabilească locul și timpul congresului.

Tratatul ruso-austro-ungare.

Viena. — Svoul despre tratativele ruso-austro-ungare în privința demobilizării arma-

telor celor două state nu s'a confirmat până acum.

Berlin. — Ziarul „Lokalanzeiger” susține afirmarea despre tratativele dintre Rusia și Austro-Ungaria în privința demobilizării, dar această mobilizare, spune numitul ziar, se referă numai la trupele dela granița austro-rusă. Sigur va fi la mijloc un șiretlic al Rusiei că, adică, începând Austro-Ungaria demobilizarea, aceasta să apară ca turburătoarea păcii.

Armata României gata de război.

București. — „Voința Națională” publică în numărul său de ieri următoarea știre sensațională:

„Ieri seară cu prilejul unei serate ținute la d. ministru Marghiloman, d. ministru a declarat următoarele politicianilor prezenți la această serată:

E foarte probabil, că în primele zile ale săptămânii viitoare armata română va trece Dunărea. Dacă până Duminecă nu vom primi răspunsul Bulgariei în privința rectificării frontieri ori dacă aceasta nu va împlini întru toate pretențiunile României, în cazul acesta armata română va intra în acțiune, așa, după cum a spus-o aceasta M. Sa regele în răspunsul dat la adresa senatului.

Serbia face pregătiri pentru reînceperea războiului.

Belgrad. — Ministrul de război a supus regelui un ordin spre semnare, referitor la chemarea sub arme a tuturor bărbaiilor valizi începând dela 17 până la 60 ani. Acest ordin e în legătură cu tratativele din Londra, în cari nu se mai pune nici o speranță.

Belgrad. — Din ordinul ministrului de război rezerviștii din ultima chemare cari fuseseră convocați pentru adunare și control, au fost chemați spre a face serviciul în garnizoană.

Tratative speciale turco-bulgare.

Frankfurt. — „Frankfurter Zeitung” anunță din Constantinopol:

Nesiguranța ce planează asupra mandatului bulgar de aici încă n'a fost înlăturată. La Poarta se susține cu toată siguranța că acesta e cunoscutul Sableff, un om de credință al regelui Ferdinand. Din altă parte, însă, se asigură că delegații sunt generalii Savoff și Dimitrieff.

Interesant e faptul că Poarta nu păstrează nici un secret asupra acestor tratative excepționale cu Bulgaria. Amănuntele tratativelor nu se cunosc, dar se crede că se va stabili un acord în baza căruia Adrianopolul — după ce i se vor dărâma fortificațiile — va rămâne Turciei. În schimbul acestuia Turcia va oferi Bulgariei tranșacțiuni financiare foarte avantajoase.

Ministrul de finanțe e în tratative cu societatea franceză „Farul” pentru contractarea unui împrumut de mai multe sute de mii de lire sterline. Societatea însă a fost avizată din Paris să nu încheie cu Turcia nici o tranșacție în timpul războiului.

Stabilirea graniței Albaniei.

Londra. — „Pal Mall Gazette” anunță că delegatul sârb Novacovici, în urma însărcinării primite de delegații statelor aliate a supus conferinței ambasadorilor o hartă, în care se va stabili granița Albaniei. Din acea hartă rezultă că statele aliate ar dori ca în ce privește teritoriul Albaniei să fie redus foarte mult, și să se întindă în lungul litoralului de pe marea Adriatică.

Ambasadorul rus a supus lui Eduard Grey o nouă hartă. Ambasadorul rus a fost puțin mai mărîmimos, deoarece a adăugat puțin la teritoriul stabilit de statele aliate.

Harta ambasadorului rus nici nu se apropie de propunerile făcute acum câteva zile de Austria. Se poate că în curând va pleca în Albania o comisie europeană pentru a studia chestia la fața locului.

CRONICA ȘCOLARĂ

Din viața învățătorilor.

(Continuare și fine).

Cu focul viu al vieții și sub imboldul cald al sfinte sale misiuni, învățătorul a fost întotdeauna sentinela neadormită a poporului nostru țărănesc; a făcut să răspândească lumină în altarele instrucțiunii, să încălzească inima țaranului român la făcarea sentimentelor naționale și să cucerească succese mari în starea economică a poporului sătesc. Azi oricare om de omenie vede cu bucurie că învățătorul muncește fără preget pentru luminarea alor săi, este la înălțime, demn de toată lauda.

El a sădit în inima bărbaiilor mari, speranțe de viitor, a mărit și mai mult încrederea în munca sa devotată și binefăcătoare. Dacă învățătorul ar fi mai bine situat materialmente, ar avea atunci mai multă trecere, mai mult prestigiu, s'ar impune, și cuvântul lui ar fi mai cu mare băgare de seamă ascultat și pus în practică de săteni.

Studiindu-se mai de aproape raportul ce ar exista între starea materială a învățătorului și influința sa în sat, s'ar putea vedea cu prisosință, că numai acesta ar fi leacul ca învățătorul să facă ce voiește din sătenii lui, altcum se trezește cu observații.

Este dar în joc interesul statului, interesul viitorului națiunii, ca învățătorul să se bucure de o soartă mai bună spre a lupta cu succes în toate direcțiunile și ramurile de activitate. Să nu luăm în seamă pornirea pătimășă a unor, cari în loc să ne sprijinească și să ne necunune rezultatul, află de bine și mai nimerit a ne invidia. Faptele acestor oameni, fiind îndeajuns cunoscute de oamenii competenți, li vor amuși glasul și numai au lipsă de protestul nostru. Cât mai avem de muncit, nu putem cuprinde de cu mintea și nici nu știm cumcă împărțim activitatea noastră pentru a-le face pe toate.

Trebuie muncă îndelungată, muncă fără preget, jertfă și mai presus de toate o stare mai fericită pentru învățător. Dar cine va trezi mintea publicului?

Tu învățătorule! Tu care ești făclia de lumină, la tine este toată speranța mântuirii și grea îți este răspunderea față de neamul tău — de țara ta! Tu trebuie să fii cea mai simțitoare dintre clasele Românilor, căci din țaran ești născută, pentru țaran destinul te-a chemat să muncești și țaranul te va însoți la mormântul trist și rece când îți vei da ultima suflare! Dela tine se așteaptă tot ce este folositor, onest, leal, frumos, adevărat și bun. Dela tine, muncitorule, se așteaptă să dovedești că ai puterea de a educa, a conduce omul cătră vârsta bărbăției și a mângăia bătrânețele omeniei; tu ești menit să împodobești viața omului, să cureți sufletul de patimă, să-l înalți cătră tot ce este nobil și măreț și să întreții în peptul tuturor focul sacru al iubirei de Dumnezeu, neam și moșie. Atunci și răii tăi voitori vor înțelege că îți-ai făcut pe deplin datoria și cu putere ai pus umărul la conducerea carului cu progres, cu care a pornit și va porni în galop scumpa noastră românie! Nu uitați că prin suferințe și prigoniri se descopere mărirea, caracterul lui Dumnezeu în aleșii săi! Poporul lui Dumnezeu urât și prigonit, crește în școala lui Isus Christos, merge pe calea cea strâmtă aici pe pământ, se lămurește în cuptorul curățitor a-l suferinței, calcă pe urmele Maestrului Său, suportând lupte grele, — se exercitează în lăpădarea de sine și face experiențe amare, dar prin toate acestea nu recunoaște decât răutatea și durerea păcatului, învățând cum să-l despretuiască! Și pe măsură ce se face părtaș la suferințele lui Christos, va fi părtaș și la mărirea sa de apoi.

Ne aflăm în o corabie care se luptă cu valuri infuriate și nu avem cârmaciul destul de destoinic ca să manevreze și să ne scape de nafragiu! Vom lua acea corabie în posesiunea noastră și vom văslui cu vigoare fiecare după puterile și priceperea noastră pentru ducerea, acelei corăbii în portul siguranței viitorului!

Trăim în timpul sfârșitului. Semnele tim-

pului cari se împlinesc, cu repeziciune vestesc, că venirea lui Christos este aproape lângă ușă. Timpul în care trăim este solemn și însemnat. Plăgi și osânde se revarsă deja peste despretuiții darului lui Dumnezeu.

Catastrofele pe mare și pe uscat, stările sociale desordonate, neliniștea din cauza războiului e înspăimântătoare. Ele dau de veste evenimente apropiate de cea mai mare importanță. Nu mai încapă nici o îndoială că noi am intrat în timpul celui din urmă pericol. În aceste împrejurări se pretinde un zel corăspunzător seriozitate și o complectă predare!

Hăl m a g i u, Decembrie 1912.
Mihail Vidu, învățător.

INFORMAȚIUNI

Anul. 3 Ianuarie 1913.

Pentru aeroplanul Ardealului. D. Ioachim M i a t u, proprietar în Cubin (com. Timiș), a dăruit 20 de cor. pentru aeroplanul Vlaicu III. Alte noi contribuții se vor publica în curând.

Aeroplanul Vlaicu — cele mai bune pentru recunoașteri militare. Unele din zările bucureștene sunt informate, că reprezentantul unei societăți engleze a sosit în București în scopul de a începe tratative cu aviatorul nostru Aurel Vlaicu spre a-i cumpăra brevetul aeroplanului său, pe care englezii îl socotesc ca cel mai bun și mai propriu pentru recunoașteri militare. Se accentuează chiar, că tratativele sunt pe punctul de a reuși, societatea engleză fiind dispusă a răscumpăra brevetul inginerului Vlaicu pe prețul de 400.000 lei și angajându-l totodată și pe d-sa ca inginer al fabricii, cu o leafă lunară de 2000 lei.

Receivem pentru Kiderlen-Waechter. Din București ni se telegrafiază: Azi s'a oficiat un receivem pentru Kiderlen-Waechter. Au luat parte dnii Titu Maiorescu, prim-ministru, I. Brătianu și toți membrii corpului diplomatic. M. Sa regele și moștenitorul de tron au trimis reprezentanți.

Un duel politic între conții Tisza și Károlyi. Doi bărbai fruntași ai politicii ungurești au stat ieri față în față cu arma în mână. Ura politică dintre partidul dela putere și dintre opoziție potențată în urma evenimentelor din urmă din cameră a făcut din prietnii cei mai buni, dușmani de moarte. Conții Tisza și Károlyi, cari au fost poate cei mai expuși în frământările din urmă, au avut ieri o ieșire pe teren în condițiuni foarte aspre. Autecedentele duelului sunt următoarele:

Alaltăeri după amiază, fiind sârbătoare, anul nou al catolicilor, societatea înaltă din lumea politică din Budapesta și-a dat, ca de obicei, întâlnire în sălile dela „Nemzeti Kaszinó”. Într-o sală mai mică steteau la o masă marchizul Pallavicini, membru al camerei magnaților, contele Széchenyi Aladár și contele Károlyi Mihály, deputat în camera deputaților, și discutau chestiuni politice actuale. Pe la 4^{1/2} intră în sala unde se aflau cei 3 prietini contele Tisza și după puțină șovăire se îndreaptă spre masa lor. Salută întâi pe Pallavicini și Széchenyi, strângându-le mâna. Intinde apoi mâna și contelui Károlyi care însă nu i-o vâdește și zice, vădit emoționat:

— După cele întâmplate, cred că nici un act de curtoazie nu poate avea loc între noi.

Își poate închipui oricine în ce situație penibilă a fost adus mândrul conte dela Geszt prin cuvintele contelui Karolyi. Fața i s'a făcut albă ca varul și vocea-i tremura, când a spus cuvintele:

— Ori așa? Fie! Las' că e bine și așa!

A grăbit imediat la telefon și și-a chemat

vestesc,
angă usă.
nsemnat.
esprețui-

t, stările
uza răs-
de veste
e impor-
ă noi am
In aces-
spunzător

nvățător.

UNI

e 1913.

Ioachim
(Timiș), a
Vlaicu III.
curând.

ne pentru
ele bucu-
antului unei
scopul de
ru Aurel
proplanului
el mai bun
ilitare. Se
pe punctul
dispusă a
cu pe pre-
dată și pe
lunară de

hter. Din
oficiat un
Au luat
tru, I. Bră-
tic. M. Sa
mis repre-

și Károlyi.
gurești au
ă. Ura po-
dintre opo-
or din ur-
i mai buni,
árolyi, cari
ământările
en în con-
telului sunt

toare, anul
din lumea
de obicei,
szinó”. In-
marchizul
magnaților,
ele Károlyi
or, și discu-
4/2 intră în
ele Tisza și
e masa lor.
enyi, strin-
și contelui
zice, vădit

nici un act
e noi.

tuație peni-
Geszt prin
a făcut albă
a spus cu-

e și așa!
-a chemat

doi prietini din clubul partidului muncii pe cari i-a rugat să-i fie mandatarii în afacerea lui de onoare cu contele Károlyi. Întâlnirea mandatarilor celor doi adversari a avut loc încă în aceeași zi, stabilind sabia ca armă de bătaie și fixând, la dorința expresă a contelui Tisza, condițiuni foarte grele: sabie de mărime mijlocie, luptă până la eșofare, bandaj numai la gât, iar celelalte părți ale corpului neapărate.

Ieri la orele 3 d. a. s'au întâlnit adversarii pe teren și lupta care a fost foarte vehementă, a durat până după orele 4. S'au ciocnit în total de 34 ori primind amândoi răni mai ușoare, făcute însă numai cu latul sabiei. La a 34-a ciocnire contele Károlyi a primit o tăietură mai grea pe brațul drept și a fost silit să renunțe la continuarea duelului.

Adversarii s'au depărtat de pe teren fără să-și dea mâna de împăcare.

Logodnă. Ni se scrie: Eugenia Turcu din Făgăraș și Dr. Augustin St. Rațiu avocat în Turda logodiți. Domnul Dr. A. Rațiu în loc de de anunțuri de logodnă ne-a trimis la adresa direcțiunii suma de 30 cor., pentru masa studenților universitari români din Cluj.

Primească pentru darul său, pe calea aceasta muțămitele noastre. Cluj, 26 Decembrie 1913. Cu deosebită stimă: Direcțiunea.

Rezultatul număratoarei în România. Miercuri a fost făcută în toată România operația număratoarei populației. Pentru această operație au fost întrebuițați 25 mii de agenți recrutați. S'au constatat că în București sunt case în cari locuiesc între 40 și 80 suflete. Faptul acesta a contribuit la întârzierea facerii număratoarei. Pentru complectare operația număratoarei a continuat și ieri Joi. Toate datele însă vor trebui să fie raportate la situația din ziua de 19 c.

D. Leonida Colescu, directorul statistice și șeful recensământului, a fost primit Miercuri în audiență la palatul Cotroceni, unde A. S. principele Ferdinand a complectat personal „buletinul de menaj” întocmit pentru număratoare. A. S. regală a înscris șapte auguste persoane în acel buletin. Cu o zi mai înainte d. Colescu fusese la palatul regal, unde atât M. S. regele, cât și M. S. regina au complectat personal buletinul ce le-a fost prezentat.

După datele provizorii comunicate Miercuri telegrafic, se crede că populația României se ridică la 7.500.000 suflete. Capitala are probabil până la 350.000 suflete, de unde la 1899, data trecutei numărători, avea 272.000.

† **Augustino Bertani.** Toate societățile înalte ale Italiei au serbat deunăzi centenarul nașterii lui Augustino Bertani, unul dintre marii bărbați luptători ai încheșării statului italian. Prin o solidă disciplină intelectuală și morală și-a câștigat cunoștințe vaste de chirurg, pe care le-a dovedit în renumita sa Gazetta medica înființată în 1842, având să le aplice ceva mai târziu cu mult devotament în războaiele de independență. Prieten bun al lui Cavour, genialul bărbat de stat, la intervenirea acestuia Agostino Bertani a luat parte la viața publică, parlamentară, unde cuvântul său a avut totdeauna mare greutate. Incununat de glorie a încetat din viață în 1886.

Bietul soț! La Bordeaux s'a întâmplat una lată, dar lată de tot. Un funcționar, Jean Lenquet, s'a divorțat de femeia cu care n'o nimerise bine. Se știe însă că sentința de divorț trebuie transcrisă în termen de două luni pe marginea actului de căsătorie din registrele stării civile, altfel hotărîrea de divorț cade și căsătoria rămâne în picioare. Bietul funcționar nu știa toate astea; avocatul — cum se întâmplă adesea — a uitat să i-o spue, sau n'a insistat destul. Fapt este că sentința n'a fost transcrisă. Peste câțiva ani Lenquet găsește altă femeie și, cu nădejdea că va da peste căsnicia dorită, se însoară. Primarul comunei rurale unde s'a făcut a doua căsătorie nu i-a cerut copie de pe actul primei căsătorii cu mențiunea divorțului, ci s'a mulțumit când Lenquet i-a prezentat o copie legalizată după sentința de divorț. Și căsă-

toria s'a făcut. Prima nevăstă află daravosa aceasta, sesizează parchetul și iată-l pe nenorocitul funcționar văzându-și căsătoria din urmă anulată și dat în judecată pentru bigamie. E adevărat că vinovatul real ar trebui căutat în mai multe părți: O fi Lenquet? O fi avocatul? O fi primarul neglijent? Până atunci, te pomenești cu funcționarul intrînd la închisoare!

O întâmplare tragi-comică. Din Craiova ni se scrie: O întâmplare foarte veselă, dar căreia împrejurările i-au dat câteva momente o înfățișare senzațională — s'a petrecut Miercuri noaptea în orașul nostru. Pe la orele 12 noaptea a sosit din București un ofițer care aducea noui ordine pentru corpul de armată din localitate, ordine cari trebuiau transmise șefilor depozitelor de mobilizare. S'a dat deci în consecință ordine telefonistului dela corp ca să cheme pe comandantul depozitelor de recrutare pentru a li se comunica cuprinsul acelor ordine. Telefonistul, interpretând greșit ordinul a transmis la toate regimentele din oraș că s'a ordonat mobilizarea și că toți ofițerii trebuie să se prezinte imediat chemați la cazarmă. Ofițerii din oraș au sosit în mijlocul nopții la cazarmă, aiurii, în ținută de campanie întrebând cu mult interes pe comandant: care e cauza mobilizării? În urmă toată greșeala a ieșit la iveală. Totuși în oraș se discută cu aprindere, crezându-se peste tot că s'a mobilizat corpul I de armată.

Ciocniri în aer. Zilele trecute s'au ciocnit două aeroplane pe câmpul — adevărat deasupra câmpului de aviație — dela Villacoublay; din acest accident s'a ales cu răni grave fiul ministrului de marină Delcassé. O să ziceți ca mulți alții, ca și autorul acestor rânduri: înțeleg ciocniri de trenuri sau tramvae, obligate să se fie uneori pe aceleași linii, explicabile ciocnirile de trăsuri, automobile, căruțe, biciclete, în sfârșit devehicule pământeste, mărginite pe aceleași străzi, și șosele. Dar, ciocniri de aeroplane, care au deschis tot largul văzduhului! Ori neglijență prea mare, ori ghinion prea mare — căci rea credință cu risicul d'a muri nu merge. De aceea ziarele franceze amintesc regulamentul din 1909, conform căruia două aeroplane cari se întâlnesc sunt obligate s'o ție... pe dreapta de cel puțin 100 metri unul de altul. Sunt dispensate de aceste îndatoriri numai dacă se găsește la cel puțin 50 metri unul deasupra altuia. Și de sigur că vor veni și alte reguli, pe măsură ce aeroplanele se vor înmulți.

x După cum ne avizează „Ustredna Banka” din Budapesta, s'au sortat la tragerea din 27 Decembrie a lozurilor convertite următorii numeri: 1770/75 B. 1.000.000.— cor. 1770/75 A. 100.000.—, 245/26 B. 10.000.— cor., 245/26 A. 5000.— cor., 606/41 B. 5000.— cor., 11/27 A. 1000 — cor., 11/27 B. 1000.— cor., 606/41 A. 1000 — cor., 2545/43 A., 2545/43 B. à 1000.— cor.

„CORESPONDENȚE CU TEXT MUZICAL”. Acum a apărut prima corespondență cu text muzical în limba română redactat de Niță Zărandean.

Formatul e de mărimea unei ilustrate sau a unei corespondențe de poștă, cu deosebirea, că pe o față e conținutul unei frumoase colinzi, pusă pe note pentru cor bărbătesc în patru voci, intitulată „Dalbă Feciorită”.

După aceasta vor urma: Doine, hore, cântece etc., tot în acest format. Prețul pentru un exemplar 10 filer. Se pot procura dela librăria „Minerva” din Brad (Brád, Hunyad m.) unde se află în depozit general; precum și dela toate librăriile românești.

x **Instițnare.** Aducând la cunoștința on. public transformarea radicală a camerei uscate de aburi și punând-o la dispoziție publică, totodată anunțăm on. public că luând în considerare scumpirea cărbunilor și siliți și de alte împrejurări începând dela 16 Decembrie am urcat prețul scâlzei pentru femei și bărbați la 1 cor. 20 fil. Pentru zilele de Luni, Miercuri și Sâmbătă sunt valabile numai biletele cumpărate la casa, ori și bilete externe pe lângă o taxă supletoare de 20 fil., în celelalte zile ale săptămânii, adevărat Marți Joi, Vineri și Duminică prețurile билетelor rămân neschimbate, cari zile sunt potrivite mai cu seamă pentru publicul din provincie. Rugând binevoitorul sprijin al on. public, suntem cu distinsă stimă: Direcțiunea băii de aburi Simay.

E. 638.

x **Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri asupra anunțului librăriei „Doina” din Beiuș.**

x Tehnica modernă nicidecum nu stă pe loc, ea orășază prin înșiri continue din mașinile existente construcții cu totul noi, ceea ce face posibilă producția de mărfuri mai bune și mai ieftine, decât cele anterioare. Dezvoltarea aceasta continuă o industrie se validează în mare parte mai cu seama la valorizarea nășipului și la produsele din acesta: cărămizi pentru păreți, lespezi pentru podele, blanepentru tuneluri și canalizări, trepte pentru scări, stâlpi de beton, vâlăie pentru fântâni etc. etc. Specialiștii s'au convins de avantajele obiectelor de ciment, produse de specialitate și azi deja în multe locuri ele însăși trag folos din acest ram al industriei. După cum adevărate aceste specialități cele mai perfecționate mașini și forme de specialitate s'a constatat că sunt cele fabricate în fabrica de această specialitate, care e provăzută cu perfectă putere de muncă, a inginerilor Szantó și Beck, Budapest Viola utca Nr. 7.

Referiți-vă la ziarul nostru și veți primi franco catalogul cel mai nou, de curând apărut. Probe de nășip pentru examinare și ingineri se trimet în provincie pe cheltuala fabricii.

x **Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic!** 100—200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se aclude și modul de pregătire.

In schimbul unei sume de 30 fil, în mărci postale trimit franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: Parfumerie „Hyglens” Timișoara-Cetate (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”.

(A 444)

x **Schimbare de local.** Aduc la cunoștința on. public, că prăvălia mea din bulev. Andrassy nr. 15 am mutat-o în acelaș bulevard nr. 16, unde on. public va găsi un asortiment mult mai bogat de tot felul de articli. Mare asortiment de reticule pentru femei, pielării și alte cadouri de Crăciun.

Cu stimă: **Hegedűs Gyula**, prăvălie de perii, articlii de toaletă, parfumuri, artiții pentru barbieri și întreprindere pentru împrumutare de mașini absorbitoare de praf. Telefon 505 Arad, bulevardul Andrassy nr. 15. He. 608

„Sculptor român”.

x **In atelierul Ioan și Aurel Cotărlă sculptori tamplari și auritori etc în Oravița-română (Oraviczafalu, Krassószörény megye) premiați cu medalii și diplome dela expozițiile din București, Sibiu, Panciova și Lugoj, se lucrează: Iconostase (temple) fronturi, jețuri, riipde, chivote etc. adevărat întreg aranjamentul bisericesc, în orice stil și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la fața locului, pe speșele mele, pentru deplina înțelegere asupra lucrărilor. Spre asigurare nu se cere înainte nici un ban, până după predarea lucrului: un favor, ce dela maestri străini nu se poate avea: La cerere servesc cu atestate dela lucrări de până acum. Se capătă chivote și riipde cu prețuri foarte reduse, să se ceară de probă desenuri. Rog binevoitorul sprijin românesc. (Co 486—28).**

CRONICA SOCIALA

Petreteri.

Teatru în Cara. Tinerimea română din Cara (com. Cojocnei) aranjează o producțiune teatrală declamatorică în 18 Ianuarie 1913 (a doua zi de Crăciun) Venitul e destinat pentru biblioteca școlară. Pentru comitetul aranjator, curatorii: Anania Moldovan preot. Vasile Sabo, I-sailă Maier, Simion Crișan casar, Aurel Sohorca Teodor Pop cantor. Suprasolvirile se vor cvita cu mare mulțumită pe cale ziaristică.

Programa: 1. Vorbire de deschidere, cărei va premerge colinda „Ce vedere?”, executată de corul tinerimei. 2. „Și ne iartă nouă greșelele” etc. piesă în 3 acte. 3. „Stelele”, cântec executat de corul tinerimei. 4. „Dialog” și un „Monolog” despre bunacuviniță. 5. „Dialog” despre beție, eventual diferite „Dialoge”. 5. „Cântec popular” executat de corul tinerimei. 6. „Ce face beția?” și ceva monoloage. 7. „Latina gin-

„”, cântec și vorbirea de încheiere. 8. 11 tineri se vor produce cu „Călușerul” și „Bătuta”. La 12 ore cină comună la care st. familii sunt rugate a se providea cu viptuale. Joc. Instructor: Ambrosiu Abui, învățător.

Teatru în Seleuș. Tinerimea din Seleuș (Kevizöllös) aranjează a doua zi de Crăciun petrecere împreună cu reprezentatie teatrală în ospătaria dlui Bojin din localitate.

Programa: 1. Coasa, cor mixt, de I. Vidu. 2. Poezie. 3. Insurătoare cu zestre, predată de dl Petru Bojin. 4. Mândruță de demult, cor mixt. 5. Soare cu ploaie, comedie în 1 act de Iosif Vulcan.

Tinerimea din Hodișa aranjează o producție teatrală ce se va preda în sala de învățământ a școlii gr. cat. române din loc pentru popor: Miercuri și Joi, iar pentru inteligenți numai Joi (adecă în 8 și 9 Inuarie st. n. 1913). (De ce nu pentru amândouă clasele (!) societății românești de acolo deodată?! N. Red.)

Program: 1. „Înainte Raiului” colindă în cor mixt acomp. de fluer. 2. „Răspata păcătoșului” piesă de Crăciun în II acte de S. Opitz, localizată de Dr. O. Prie; predată de tinerimea locală. 3. „Venii astăzi credincioșii” colindă în cor mixt acomp. cu fluer. 4. „Tablou” luminat cu bengalice.

Bibliografie.

A apărut:
Nr.-ul 2 al Bibliotecii școlilor române, cuprinzând *Trei convorbiri cu Napoleon* de V. Alecsandri. Publicațiunea e întocmită de d. D. Munteanu-Râmnic, profesor. Adresa: București, „Tipografia românească”, Izvor, 14.

*Nr. 20 al revistei craiovene *Ramuri*, cu următorul sumar: Corneliu Vultur: Criza literară; V. Lascăr: Primăvară (poezie); Ioan Dragu: Ferigele moarte; Ioan Sângiorgiu: De profundis (poezie); Dim. C. Zavalide: Maurice Maeterlinck; N. Crainic: Berze (poezie); Cronică și Bibliografie.

Calendarul Asociației pe anul 1913, întocmit de Octavian C. Tăslăuanu. Cuprinde pe lângă părțile strict necesare unui calendar un foarte bogat material de moravuri și petreceri. Editura Asociației, nr. 22, Sibiu, preț 30 bani.

Cel mai potrivit dar de Crăciun pentru elevi și cleve e broșura: „*Povestea unei fetițe*” localizare de *diaconul C. Mușlea*. Preț 30 bani. Corpul învățătoresc din Rășinari a împărțit multe din broșurile acestea ca dar de Crăciun, copiilor sărmani, dar diligenți. La 15 bucăți, una ca rabat. De vânzare la autor, Brașov.

POȘTA REDACTIEI.

Dr. V. B., Orăștie. Ziarul îi merge prin intermediarie. Nu cunoaștem adresa.

Dorel Negrinescu. Ești rugat să ne comunici adresa.

D. Strizu. Aresa cerută e: Redacția revistei *Flacăra*, București, Str. Parfumului 3.

T. B., Casova. Va urma cât ce va fi loc. Noroc și sărbători fericite!

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Aurel Moldovan, Semniț. Încă 7 cor. 40 fil. pe 1912.
Nicolae Andrei, Oravița. Încă 2 cor. pe 1913.
Ioan Muntean, Alba-Iulia. Până la 1 Februarie 1913. Trăiță Pigli, Bărăteaz. Trimitem și pe mai departe, numai să ne anticipeți abonamentul.

„Soc de Lect. Popor”, Cenădul-mare. Pe anul 1912 nu aveți restanță. Vă rugăm anticipativ a ne achita abonamentul cel puțin pe un pătrar de an.
Petru Suba, Graz. Am primit suma de 15 cor. 20 fil.
Elisen Felsöborgó, „Soc. Română” Wien.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Caut

un candidat de avocat

cu praxă deplină, care să știe lucra absolut independent

Reflectanții să se adreseze comunicând și condițiunile — la

Dr. Octavian Vasu,
advocat Făgăraș.

(Va 120)

Atențiune.

Se caută un român cu cunoștințe de tipografie și librărie, care ar putea cumpăra sau arănda o librărie îmbinată cu tipografie, legătorie și papetarie modern aranjată și bine introdusă într'un oraș românesc. Capital necesar 10.000 cor. Informațiuni la directorul tipografiei dl **Dimitrie Bucevschi** și la proprietarul **M. Klinghoffer**, în Gura-Humorului Bucovina. (Po 688)

Caut 2 comis

mai tineri, unul la bransa de spețerie și altul la manufactură. Caut totodată și

2 învățăcei

Rog pe dnii preoți și învățători să-mi recomande băieți mai isteți. Pentru binefacere ofer 20 Cor.

Petru Bârsan
comersant Bozovici.

(Ba 686)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMANIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911.		1912.	
10 Decembrie		1 Decembrie	8 Decembrie
ACTIV			
220 370 460	158 412 460 Rezerva metalică aur.	157 862 448	224 237 037
	61 958 000 „trate aur	65 453 000	223 315 448
420 762	Argint și diverse monete	888 261	952 556
186 169 381	Portofoliu român și străin	171 777 783	168 432 334
	*) Impr. pe ef. publice	15 429 900	
14 919 202	„ în cont curent	13 016 229	27 681 006
11 994 848	Efectele Capitalului social	11 995 354	11 995 354
17 696 577	Efectele fondului de rezervă	17 367 577	17 367 577
4 227 621	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 157 321	4 157 321
6 078 397	Imobile	6 310 593	6 313 071
789 979	Mobilier și mașini de imprimerie	838 834	838 834
993 804	Cheltuieli de administrațiune	1 063 052	1 085 984
114 903 740	Depozite libere :	110 223 847	110 168 697
24 813 501	Conturi de valori	39 112 261	36 661 187
45 969 460	Conturi curente	55 917 846	54 907 221
649 347 727		671 570 772	664 651 713
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 763 062	Fond de rezervă	32 778 965	32 778 965
4 614 728	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 917 876	4 917 876
449 921 740	Bilete de bancă în circulațiune	445 573 340	444 313 720
2 446 952	Profit și Perdere	3 035 011	3 035 011
2 426 919	Dobânzi și beneficii diverse	3 745 925	3 948 741
114 903 740	Depozite de retras	110 223 847	110 168 697
32 270 586	Conturi diverse sold	59 295 808	53 488 703
649 347 727		671 570 772	664 651 713
	Scontul 6%		
	*) Dobânda 6%		

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (staatsbahnhof) din Viena.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La ospătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plățire în rate, pe lângă garanță de zece ani. (97-)

Cadouri de Crăciun și Anul-nou.
Asortiment foarte bogat de specialități de bijuterii și bijuterii de aur.

Mare magazin de obiecte de lux din argint și tacâmuri de argint. Asortiment foarte bogat de servicii de țigării, tabachere, bastone de argint. Ciasuri elegante de aur, argint și oțel. Ceasuri cu pendulă în orice mărime. Dospărțământ specii al pentru obiecte de argint de China. Mărfuri excelente prețuri foarte ieftine.

Grallert J. és Fia.

ciasornicar și bijutier
ARAD, bulev. Andrassy nr. 22.

Berea din fa

Manua

pentru toate și hârtie și țuri ieftine Piața Libertății (Pi 307-10)

KU

TIMIȘOARA BELV.

Pregătirea mod. fam. după preț. cărți graf. mon. graf. se e.

ST

mare din s

Pregătirea derne

Mare covor

Ba 116-280)

Gustați
Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și recvizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307-100)

KUGEL KÁROLY
FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108-)

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru **MAC**
și
CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

TI 163 60

Pentru Crăciunul ortodox

cele mai ieftine jucării se vând la:

Magazinul Eisele

ARAD, str. Ceák-Ferencz nr. 2.

(E 713)

Margel N. : ciasornicar și ORĂȘTIE (Szászváros) Vásárutca
lângă „HOTEL CENTRAL”.

Cel mai mare depozit de totfelul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de meta și nickel. Artelii de argint de China Berndorfer Cristoffle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint. Reparaturi solide și ieftine.

(Ma 467)

Tot felul de **STAMPILE** draguțe, ieftine și de o execuție practică, apoi o-ice articole din această branșă se pot procura numai dela prima fabrică de stampile din Sibiu a lui

A. R. FELD

fabrică de stampile de gumă

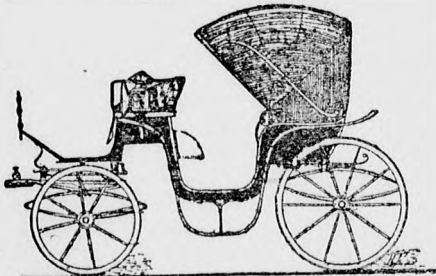
Sibiu-Nagyszabén str. Elisabeta 17.

(Fe 388)

Heinrich Rastel

Ra 70-30 fabricant de trăsuri,
Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne **TRĂSURI** precum și totfelul de **CĂRUȚE**. Primesc ori-ce lucrare de **reparare și transformare, vâpsire și pregătire de șele în prețuri foarte ieftine.** o o o

Un milion altoi de viie

în soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babalna lângă Orăștie a cărui proprietar e

Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și desvoltați la perfecție.

Pentru viță liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fiie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimită gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”
(A 539) Babalna (u p. Szászváros).

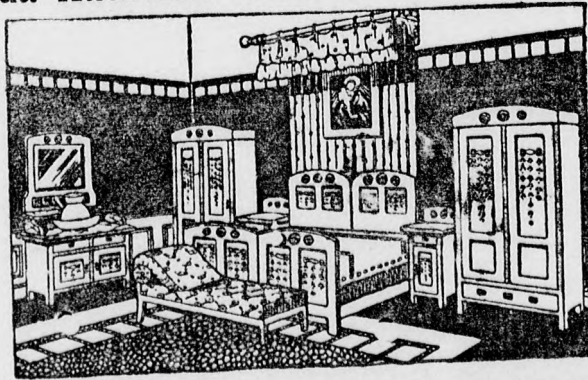
STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44-46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECK).

Sa 113-120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de piane excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Pacea să lașluiește în familia care cumpără ghețe pentru sărbătorile de Crăciun dela

Purjesz Lázár,

(P 711) depozitar central.

Arad, Andrassy-tér, (Hotel „Panonia”)

1 păr. chevreaux cu bumbi pentru dame	7-50
1 păr. chevreaux cu șnururi pentru dame	7-—
1 păr. chevreaux cu șnururi pentru bărbați	8-—
1 păr. chevreaux cu bumbi pentru bărbați	9-—

Ghețe p'ntru copii dela 1'— cor.

Oroloage de turn

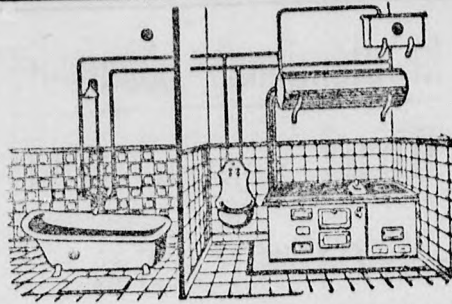
pentru palate, aces comunale, fabrici, locuințe private regulează și aranjază mai favorabil:

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly
dela prima aranjare cu vapor a fabricii
de oroloage din

Budapesta, VII., Tököly-ut n-rul 52.
(Casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimit gratis
nr 102-25 și franco.

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apeduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din oraș. Instalări de băi, apeducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.
Cea mai perfectă execuție de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și tencuire. — Proiecte și planuri gratis și prompt.

Atelier specialist de dentică în Viena.

CAROL BERNWIESER

Atelier special pentru dinți moderni:
Coroana de aur, poduri, aparat de dinți.

Consultății zi nic dela 9—12 ore și 2—6 ore.
Dumineca și în sărbători dela 9—12 ore a. m.

BRAȘOV, strada Caste ului n-rul 46.
(lângă Hotel „CONTINENTAL“) (Be 585-80)

Karton Aladár

„Alba“ fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o soliditate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expedit prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 135-30

care lucrează cu ghips „Alba“ face economie în bani!

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, scărcări, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgâiel, etc.

folosește:

Purgativul de fier (epehajtó) de

Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A. R. A. D.

(No 297-104)

Agencia principală a fabricii de mașini a căilor ferate imp.

Mare depozit de mașini de îmblățit, motoare cu și reg. benzin, absolvitoare de gaz, cu gaz, locomobile, mașini cu aburi, aranjamente p. nitru mori toifelul de mașini și reevizite economice. Noutate! Patent Record II, mașini de semănat, exelentă: 3 mașini combinate.

Agencia fabricii de mașini Massey-Harris soc. pe acții în TORONTO (America-nordica), pentru legarea snopurilor, mașini secerătoare, aparate pentru cositul ierbei, tăvălicuri și grăpi cu colți. Noutate! Mașină sistem Massey-Harris pentru grebarea brezdelor combinată cu aparat pentru întorsul fânului, două mașini combinate, executate din oțel.

Agencia fabricii de mașini FEHÉR MIKLÓS soc. pe acții BUDAPESTA, pentru locomobilele „Record“ cu benzină, pluguri, îmblățitoare și vehicule, — pentru mănarea moritor, motoare cu benzină și oleiu brut și achizite pentru mașini de îmblățit, precum și aparate de tăiat pentru mori și pentru despicarea lemnului. Aranjamente complete pentru cemeră de nutrețuri.

Agencia soc. pe acții Alfa Separator pentru toifelul de mașini pentru lăptării, aparate pentru răcirea untului, vase pentru lapte, aranjamente complete pentru lăptării; cele mai bune aburitoare pentru nutrețuri.

Automobile, autobusuri în orice mărime cu garanță.

Mașini pentru transportări de greutate cu aburi și benzină Ardesie-Eternit, cel mai bun material pentru acoperit.

Schimb de orice fel de mașini de îmblățit; motoare, mașini și rechizite economice excelente.

Achizite pentru orice mașini, cu prețuri ieftine.

Reparaturile mașinilor și a rechizitelor economice se execută cu specialitate și cu prețuri foarte ieftine.

Birou și depozit: IOSIF LÁNYI Brașov strada Lu gă 201.
Telefon Interurban: 382.

(No 505)

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - pentru ferestri - -

(Fi 226-50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15-16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

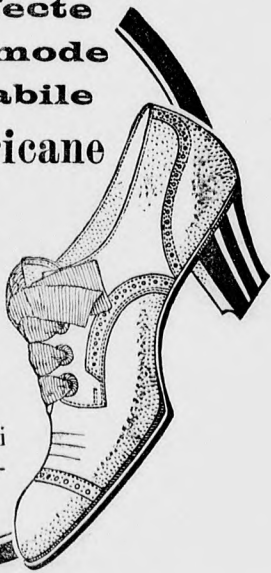
THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

Geceitlich geschützt

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghetă, pălării și articlii de modă pentru bărbați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

[Bu 233]

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel ai scurt cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA“ (purgativul de fiere) ^{a lui} SÁNDOR,

care curățește stomacul și intestinele de toate materiile nefolositoare cari sunt lipite de ele și prin aceasta împiedecă incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârșiri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgăieli etc.

O sticlă costă 50 fl., 6 sticle deodată 250 fl., 12 sticle 5 coroane.

Efectul purgativei de fiere „LAXA“ va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul“ balsam de stomac ^{a lui} SÁNDOR

„REGENOLUL“, această esență de stomac vindecă orice soi de morburii de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ, în cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 120 fleri.

Originalul „LAXA“ și „REGENOLUL“ se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN

farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL“ la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572-)

Beiuș

Belényes

Librăria „DOINA“

Ne permitem a recomanda atențiunei binevoitoare a On. public românesc bogatul nostru sortiment de cărți literare de toate genurile, cărți bune pentru popor, cărți de rugăciuni și de economie, precum și tipăriturile advocatiale cu prețurile cele mai moderate și toate necesariile de cancelarie ca: hârtie, călimări, cerneală, creioane, tocuri, penițe, ceară de sigilat sugetivă, mape pentru masa de scris, hârtie de scrisori în cutii, apoi registre de contabilitate în diferite mărimi, albume pentru cărți postale și fotografiil, sigile cu monogram și ștampile de caucuc și metal pentru oficii, etc. etc.

Comenzile primite se execută cu cea mai mare promptitudine și conștițiozitate. La dorință cărți achitate înainte se expediază și la America și în celelalte țări străine.

Asigurăm On. public de un serviciu afar' din cale prompt și mulțumitor și ne rugăm a ne onora cu st. comenzi.

„DOINA“

LIBRĂRIE SOC. PE ACȚII
(Beiuș)-Belényes.

Do 617-16

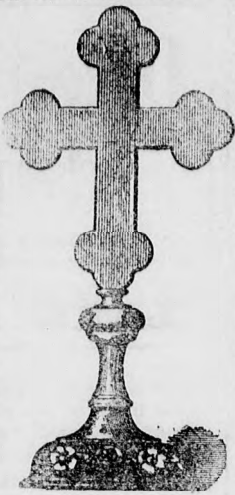
Dacă voți să faceți mare economie în bani

atunci necondiționat să cercetați noul magazin restaurat de haine pentru bărbați, băieți și copii a lui

Korányi Jenő, Arad,
Szabadság-tér.

Tot aici se află asortiment foarte bogat de tot felul de ghete, pălării și articlii de modă pentru bărbați. Prețuri foarte ieftine. Ko 654

Grăbiți a vă folosi de acest prilej bun.

IOSEF JIKELI

Sibiu—Nagyszeben str. Cisnădiei nr. 47.

Obiecte de bucatărie: porcelan, farfurii și blide înflorate, rame pentru icoane, globuri și lămpi; oglinzi, țigle de sticlă.

Scule bisericești: Cupă și vas de botez, potire argintate, pe dinăuntru aurite, căldărușe pentru apă sfințită, cadelniță, cruce, candelă argintate, sfeșnice de altar, candelă de părete de bronz, candelabre.

Ieftin de tot!

Catalogul gratis și franco.

(Ji 573—60)

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
- F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
- Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.
- B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
- C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Se poate totodată examina gratuit a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizare nisipului.

SZANTO és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szam.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special **WEINBERGER JANOS**

nr. 247-156 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

selev. Andrássy nr. 20

(Temesvár) Catala-Belváros, Muayod-u. nr. 10.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerat, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

